

Zenonas Ivinskis

Lietuvos istorikas, vienas žymiausių viduramžių istorijos tyrinėtojų, profesorius, habilituotas daktaras. Gimė 1908-05-25 Kaušėnų kaime, Plungės valsčiuje. Mirė 1971-12-24 Bonoje (Vokietija). 2001 m. jo palaikai iš Vokietijos buvo pervežti į Lietuvą ir perlaidoti Vilniaus Antakalnio kapinėse.

1925 m. Z. Ivinskis baigė Telšių gimnaziją ir įstojo į Lietuvos universiteto Filosofijos-teologijos fakulteto Istorijos skyrių, pagrindiniu dalyku pasirinkdamas Lietuvos istoriją. Baigęs studijas, 1929 m. gavo stipendiją ir išvyko į Vokietiją ruoštis profesūrai. Berlyno universitete parengė ir 1932 m. apgynė disertaciją apie Lietuvos valstiečių luomo išsivystymą, o jau kitais metais jo darbas „Lietuvos valstiečių luomo istorija: nuo seniausių laikų iki XVI a. pradžios“ buvo išleistas vokiečių kalba. Už šį darbą Z. Ivinskiui suteiktas filosofijos daktaro laipsnis. Jam tuomet ėjo tik dvidešimt penkti metai.

Vėliau Z. Ivinskis rinko medžiagą Prūsų valstybiniame slaptajame archyve Berlyne ir Dancigo archyvuose, kurios pagrindu per trumpą laiką parašė naujoviškos problematikos darbą „Lietuvių ir prūsų prekybiniai santykiai pirmoje XVI a. pusėje“ ir 1933 m. jį apgynė Vytauto Didžiojo universitete. 1933–1935 m. atlikdamas karinę prievolę Kauno Šarvuočių rinktinėje, nenutraukė Lietuvos istorijos dėstymo VDU, tyrinėjo Lietuvos karo istoriją, parašė keletą darbų. 1935 m. jam buvo suteiktas VDU docento vardas. 1933–1943 m. vadovavo VDU Teologijos-filosofijos fakulteto Visuotinės istorijos katedrai (su 1940–1941 m. pertrauka), dėstė Lietuvos istoriją, jos šaltinius ir istorinę geografiją. 1940 m. tapo profesoriumi, nuo 1941 m. dėstė ir Vilniaus universiteto Ekonomikos mokslų fakultete. 1941 m. tapo Mokslų akademijos nariu, 1938 m. – Estijos Mokslo draugijos nariu korespondentu.

1941 m. vasarą Lietuvos laikinoji vyriausybė pavedė profesoriui Z. Ivinskiui VDU organizuoti Filosofijos fakultetą ir paskyrė jį dekanu. Šias pareigas ėjo tik iki 1942 m. pabaigos. 1943-ųjų pradžioje vokiečių valdžia uždarė visas Lietuvos aukštąsias mokyklas.

1944 m. pasitraukęs į Vakarus, tęsė Lietuvos istorijos studijas. 1947–1949 m. Lietuvių gimnazijoje Vokietijoje dėstė istoriją aukštesniųjų klasių mokiniams. 1949 m. pabaigoje prof. Z. Ivinskis išvyko gyventi į Romą ir gavo kuklią stipendiją darbui Vatikano ir Romos archyvuose. Jis buvo pirmasis lietuvis, patekęs į Vatikano archyvus. Gyvendamas Romoje, prof. Z. Ivinskis negavo jokie atlyginimo, pragyvendavo iš honorarų ir nedidelės vyskupo Vincento Padolskio fondo pašalpos. 1963 m. Ivinskių šeima persikėlė į Boną. Profesorius buvo pakviestas į Bonos universitetą skaityti paskaitų apie Rytų Europos istoriją. Dėstė Baltijos šalių tyrimų institute kaip kvietinis profesorius, vėliau tapo instituto direktoriumi, antrą kartą apgynė habilitaciją.

Negailėjo laiko ir visuomeninei veiklai. Nuo gimnazijos laikų buvo aktyvus ateitininkų veikėjas, nuo 1933 m. – Lietuvių katalikų mokslo akademijos narys. Atgaivinus tremtyje Lietuvių katalikų mokslo akademiją, prof. Z. Ivinskis 1956 m. buvo išrinktas jos valdybos nariu. Profesoriaus žmona Paulina Ivinskienė 2014 m. perdavė Z. Ivinskio dienoraščius Vilniaus universiteto bibliotekai, kurioje šiuo metu saugoma ženkli Z. Ivinskio dokumentinio palikimo dalis.

Svarbiausi darbai: „Lietuvos valstiečių luomo istorija“ (1933), „Lietuvos prekyba su prūsais“ (d. 1, 1934), „Jogaila valstybininkas ir žmogus“ (1935), „Jogaila. Jo santykiai su Kęstučiu ir Vytautu“ (1935), studija „Saulės-Šiaulių kautynės 1236 m. ir jų reikšmė“ (1936), „Durbės kautynės 1260 m. ir jų politinis vaidmuo“ (1937), „Mindaugas ir Žemaičiai“ (1938), „Jėzuitų spaustuvė Vilniuje ir pirmosios lietuviškos knygos“ (1953; joje nemažai vietos skirta ir M. Daukšos darbams, jų leidybai), „Merkelis Giedraitis ir jo laikų Lietuva“ (1955–1956), „Šventasis Kazimieras“ (1955), „Pirmasis karalius Mindaugas ir jo palikimas“ (1965), „Lietuvos istorija iki Vytauto Didžiojo mirties“ (1978).

Parengė

LMA Organizacinio skyriaus
vyriausioji specialistė Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai:

LMA archyvas, asmens byla.

Kačerauskienė, A. Didis mokslininkas ir šviesios sielos žmogus. XXI amžius, 2001, Nr. 97(1006).